تیری ڕۆژگار

ستران عەبدوڵڵا

هاوڕێیان ئاریان محەمەد، نزار خەسرەو و
ڕێبوار محەمەد یوسف، هەریەکەیان بە
چەشنێک، یاریدەی تیرهاویشتنەکانیان دا.

تیری ڕۆژگار

تیری ڕۆژگار

ستران عەبدوڵڵا

٢٠١٩

ناوی کـتـێـب: تیری رۆژگار

نووسینی: ستران عەبدوڵڵا

دیزاینـی: شۆڕش ئەحمەد

نۆرەی چاپ: چاپی یەکەم- ٢٠٢٠ سلێمانی

چاپ: چاپخانەی کارۆ

تیـراژ: (٥٠٠) دانە

ژمارەی سپاردن: لە بەڕێوەبەرایـەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە (١٨١٤)ی ساڵی (٢٠٢٠)ی پێ دراوە.

تیری رۆژگار

تیـری رۆژگار خـۆی بـەوە دەرکـەوت و ناسـرا کـە کۆمێنتێکـی کـورت بـوو لەسـەر وێنەیـەک. بۆیـە پێشـەکی نـاوێ، یاخـود نابـێ پێشـەکییەکەی درێـژ بـێ.

"تیـری رۆژگار" وەک لـە ناسـاندنەکەیدا دەردەکەوێـت تیرێکـی رۆژانـە بـوو تـا جێـی وتارێک بگرێتـەوە و لـە سۆشـیال میدیـا، بـە فەیسـبوک و تویتـەر و ئەنسـتگرامییەوە، ریتمـی کـورت و پوخـت و پەلـەی هەبـێ.

جا مـن کـه ژیانـی ڕۆژنامەوانیـم بـه وتـاری درێـژ و ڕۆژنامـەی کاغـەزی دەسـتپێکرد بـەم ئاخـری عومـره خـۆم هاوێشـته نـاو دونیـای جەنجاڵـی سۆشـیال میدیـاوه و ئەمـەی لـێ کەوتـەوه کـه لێـره بـۆ یـادگاری ڕۆژگار هێشـتومەتەوه. وەک ئـەوه وایـه لـه حەیـران و مەقام و غەزەلـی درێـژەوه دەسـت پـێ بکەیـت و بـه گۆرانـی گەنجانـەو ڕاپـەوه لێـی دەربچیـت. ئێـوه دەڵێـن چـی؟

ستران عەبدوڵڵا

زستانی ٢٠١٩

1

سـواڵی دەنـگ و سـواڵی لایـەك سـەری دیموكراسـیی رۆژهەڵاتـی ناوەڕاسـت دەخـوا

خـۆی لـە بنچینـەدا هێشـتا دیموكراسـیی رۆژهەڵاتـی لـە سـەرەتایە.

ئـەم سـواڵە وەك سـواڵی خێرخـوازان نییـە كـە بەرئیـوو بـێ وەی بێـت، كاری خێـری لـە پشـت بـێ. ئـەم سـواڵە دیموكراسـی و كارەكتەرەكانـی ئەشـێوێنێ و پەیوەنـدی پێكەوەیـی مرۆڤـەكان ئاڵـودە دەكات.

هەواڵنامەی کتێب

2

شـانۆنامەی شکسـپیر: کۆمیدیـای هەڵـەکان، جـێ گورکـێ بـە کەسـایەتییەکان دەکات تـا وای لـێ دێـت خزمەتـکار بەنـاوی خواپێـداوەوە حـەز لـە خزمەتکارێکـی تـر دەکات کـە خـۆی خواپێـداوە لـە بەرگـی خزمەتـکاردا خـۆی حەشـار داوە. شکسـپیر ئەمـا تـا چیرۆکـی ئـەو عیشـقە دارێـژێ، بۆیـە ئـەم کاریکاتێـرە هەیـە کـە توانـج لـە تویـت و بەکاربەرانـی دەدا.

هەواڵنامەی کتێب

3

جیهانی گریمانەیی مەترسیدارترین دیاردەی تۆڕەکانی سۆشیال میدیایە. بازنەیەکی داخراوە کە وەهمی گەشبینی و لە خۆ رازیبوونی تاك برەو پێدەدا. گوایە پەیوەندی هەمەلایەنە بۆ مرۆڤ دابین دەکا، بەس تۆڕەکان دەبنە زنجیر و قەفەسی زێڕین. پەکوو چ قەرەباڵغییەکی وەحشەتناکە؟!

4

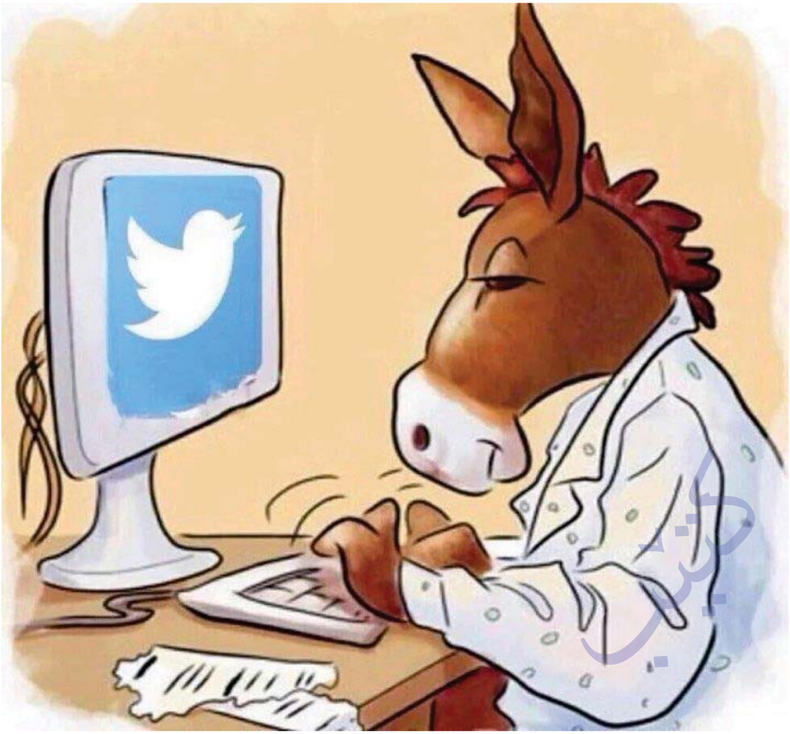

تا ئێستا ڕەوتی شارستانی بەهەموو پەرەسەندن و وێستگە دوور و درێژەکانییەوە نەیتوانیووە هاوسەنگی لە نێوان نەشونمای عەقل و تا دێ باڵاترکردنی تەکنەلۆژیا و زانستی موجەرەد دروست بکات، بۆیە لەهەموو سەردەمێکدا ئەم گرتەیە هەیە و ئەو تویتە دووبارە دەبێتەوە.

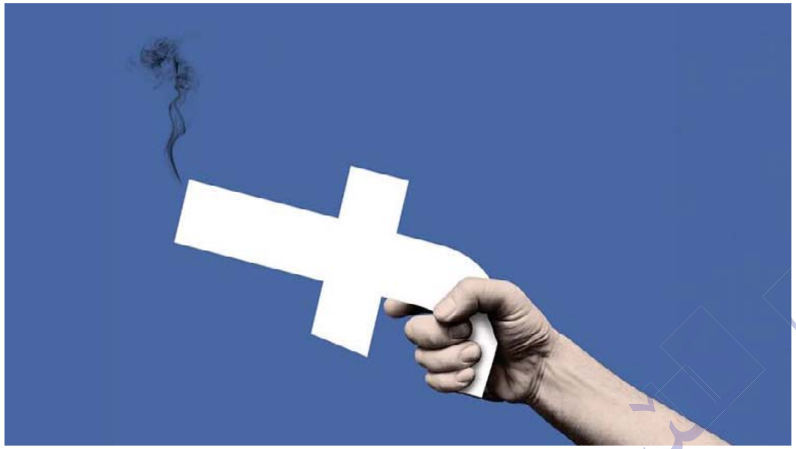

5

تۆری سۆشیال میدیا بازنەی بەشداری دیموکراسی فراوانتر کردووە و چەکی ڕا دەربڕینی داوەتە دەست خەڵکی بێدەرەتان و بێ مینبەر، بەڵام وەك هەر چەکێکی تر زیانیشی هەیە، لەوانە: تیرۆری کەسێتی و دەموچاوی داپۆشراو و بیرو باوەڕی دەمامکدار.

6

ئاماژەکانی ڕێگا تێکەڵ و پێکەڵن، سەر لەڕێبوار دەشێونن.

شێوی فرە کابان دەسوتێ ، کەرەستە خەسار دەکا و کەمتەرخەمانیش وەك بەرزەکی بانان تێی دەتەقێنن.

بەڵام پەیامی روون ڕێی ئاوەدانییە و ڕێواری دڵسۆزی زۆر دەبێ.

هەواڵنامەی کتێب

7

گەڕان بەدوای راستییدا نە وەکو جاران چرای دەیجونی فەیلەسوفی دەوێ و نە وەك ئێستا تلسکۆبی گەرەکە. هەر ئەوەیە ڕاستی بە چاوی دڵ ببینی. راستی خۆی ،نەك تەعدیلاتەکانی کە یەکسانە بە بەتاڵکردنەوەی لە جەوهەرەکەی.

هەواڵنامەی کتێب

8

ئەگـەر دڵ ئـاوەدان بێـت، لـە نـاو دیمەنـی زاڵـی
تاریکـی و نارێکـی و وێرانەشـدا رۆشـنایی هەیـە .
فلکۆر ئێژێ :
ئەگەر بێتە کار سۆزی گۆرانی
نە چۆڵ ئەپرسێ، نە ئاوەدانی.

کتێبخانەی هەوراز

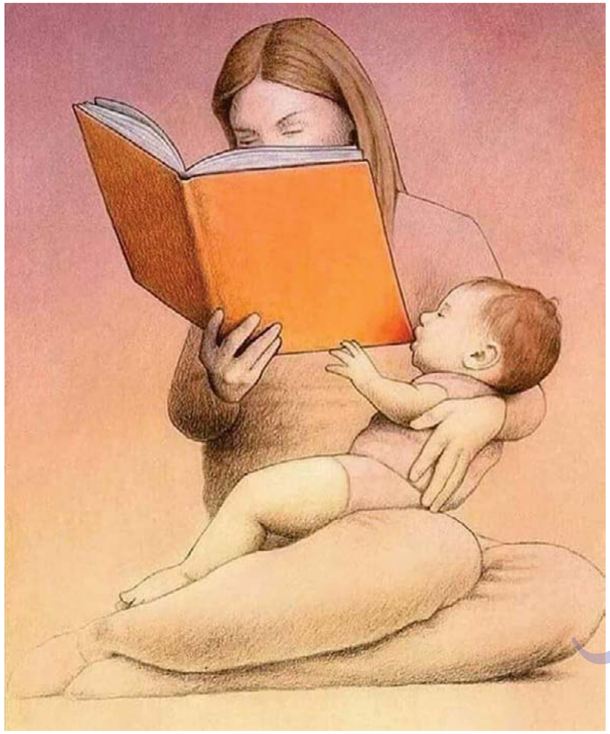

هەواڵنامەی کتێب

9

شام شەکرە، لێ وڵات شیرینترە
شیری قووتوش،وەك دەگێرنەوە،خراپ نییە، بەس
شیری دایك خۆشترە
سۆشیال میدیاش، لە سایتی تا خوردەواتی، بێ
کەڵك نییە،
بەڵام هەر کتێبە خۆراکی گیان.

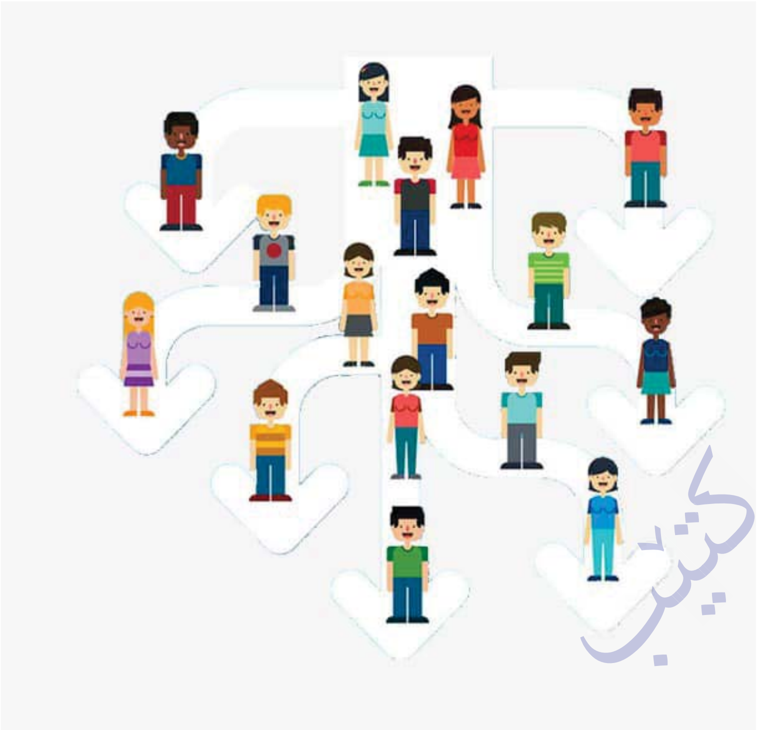

10

پلەبەندی و هەرەمی کار گرنگە، بەڵام ئەمە زیاتر بۆ دامەزراوەی بیروکراسی وکۆمپانیا باشە، کاری سیاسیی و تێکۆشان بۆ چاکەی گشتی، جگە لە پلەبەندی، هەڤاڵبەندی و گیانی هاوبەشێتی تێکۆشان لەپێشترە.

11

ئەم تیری رۆژگارە تیرێکی رۆژانەیە
تـا منداڵیـن خەیاڵـمان لـە سـەر کارەکتـەری خۆمـان
خەیاڵـی دۆنکیشـۆتە لـە رۆمانـی ئاینـدەدا. کـە
گەورەبوویـن ئاشـی واقیـع و جەبـری رۆژگار وامـان
دەهـاڕێ کـە ئەگـەر پاڵەوانیـش بیـن خۆمـان بـە
بچـووك و لاواز دێتـە بەرچـاو.

12

لـه ئەدەبیاتـی فیکـر و نووسـیندا بـە لەشفرۆشـی
دەگوتـرێ کۆنتریـن پیشـە لـە مێـژوودا، چونکـە
وەسـفی دونیـاش هـەر لەدیدگایەکـی نێرینـەوە
دەکرێـت، دەنـا پیشـەی تریـش هـەن.

هەوالنامەی پێتبر

13

دیاردەی چاو خەڵەتێنەر زۆرن، ئەو چاوەی گۆرانی شاعیر دوعای لێ کرد پەڕی باڵی هەڵوەرێ چونکە بیرەوەری دوورەکان ناهێنێتەوە حزور، لە واقیعدا فێڵی زۆر لێ دەکرێ. بەداخەوە پیشەکەی ئێمەش، رۆژنامەگەری، جار بە جار لەو تاوانەوە تێوە دەگلێ.

هەواڵنامەی کتێب

14

داشی دامە، داشی سوارە ، داش بە داش، ئەمانە گوزارشتەکانی کوردن لە وەسفی سیاسەت و پێچاوپێچەکانی دا، بەڵام دونیا دەمێکە پشت بە دەسکەلای شەترەنج و ئالۆزییەکانی دەبەستێ... بۆیە نە لێی تێدەگەین و نە لێمان تێدەگات.

هەواڵنامەی کتێب

15

گوایـە کۆنترۆڵـی چـوار دەوری خۆمـان دەکەیـن،
پەیـام و پەیوەندییـمان کارایـە. لەوانەیـە خۆمـان
مەسـیحێکی هاوچەرخـی لـە خاچـدراو بیـن
«دەبێ حاڵی چ بێ کۆتر لە تۆڕا»؟

کتێبخانەی هەوراز

16

گفتوگـۆ و ئاڵوگـۆڕی بیــروڕا هــەر تەنهــا بــۆ دیموکراسـیی و خوێندنـەوەی ئەویـتر بـاش نییـە، کـە ئـەوەش بەهـای خـۆی هەیـە، بەڵکـو لـەوەش گرنگـتر وەرگرتنـی ئەزمـوون و کامڵبوونـی دونیابینییە. سـەری سـێیەم هەمەرەنـگ و پڕتــرە.

هەولێرنامەی کتێب

17

هەمــوو ســەرکەوتنێك بــە خوێــن و فرمێســك و رەنــج بەدیدێــت، بــەڵام هەندێکیــان هــی خۆتــەو هەندێکیشــی خوێــن و فرمێســك و رەنجــی خەڵکــی تــر. یەکەمیــان خەبــات و تێکۆشــانەو دووەمیشــیان (خەباتــە) و (تێگوشــینە). هەڵبــەت ئەمــە یارییەکــی زمانەوانــی نییــە، یــاری زەمانەیــە.

کتێب هەواڵنامەی

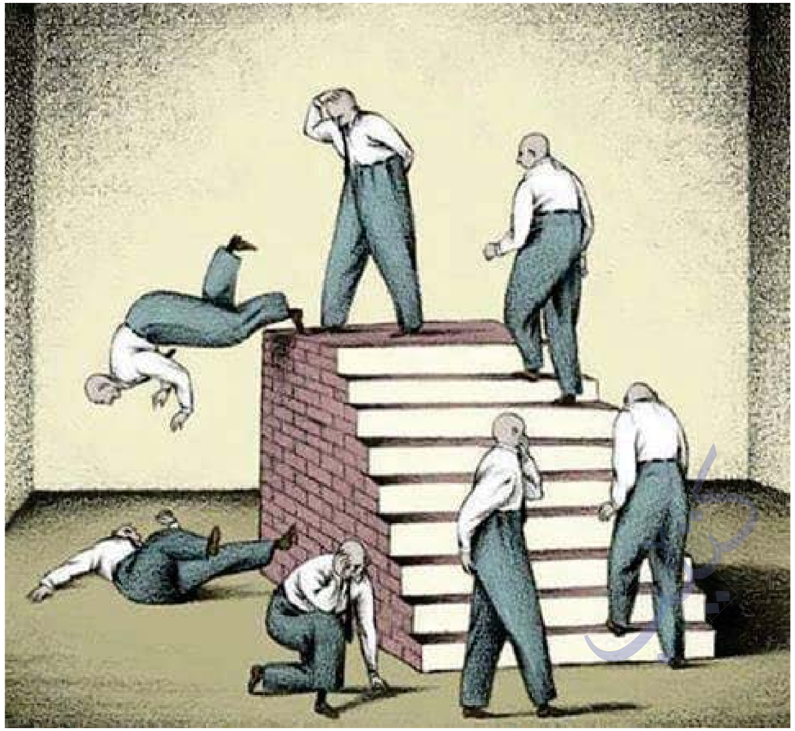

18

خولانــەوە لــە بازنەیەكــی داخــراودا جولانــەوە بــێ هــودە دەكات. ماقــول چییــە بەهەمان كەرەســتەكانی دۆڕان چاوەڕێــی ئاكامێكــی باشــتر بكەیــت و كەوتــن و كەتنــت بــە نســیب نەبــێ. خولانــەوە بــە دەوری كۆنــدا تلاندنــەوە دەلاوێنێتــەوە و هیچــی تــر.

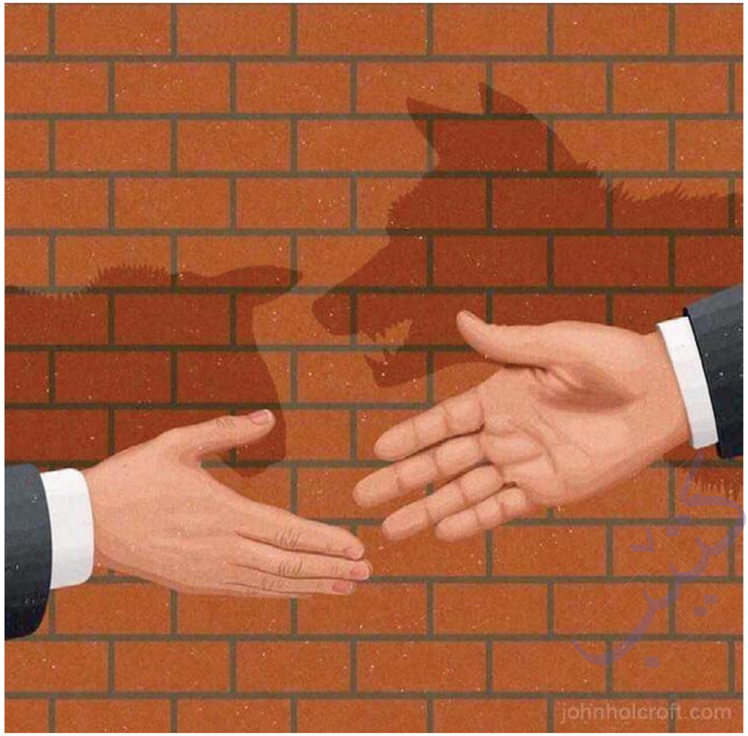

19

دەگوترێ دڵ ئاوێنەی دڵە. ڕەنگە تارمایی روونتر گوزارشت لە دیمەنی دەرکەوتوو بکەن و راستییەکە بڵێن. رێوی یان گورگ ئەگەر رێشبکەون لەسەر پێستی ئەویتر ریکدەکەون. یان لەوانەیە چاورێی دۆخێکی باشتر بن بۆ پاشقول لێکگرتن. جا بەوە دەڵێن: هاوپەیمانی شەیتان کە جیایە لە رێککەوتنی جەنتلمانی.

20

یان ئەوەیە بە شێوەی هەڕەمەکیانە ژمارە و تیشێرتی یاریزان لەبەر دەکرێت. ئەوە کارەساتێکە. یاخود تیمی یاری بە میزاج دادەنرێت کە ئەمەش کارەساتێکی گەورەترە. ئەگینا چۆن ئەم ژمارانە یەدەکن؟!

21

خۆی زمان بۆ پەیوەندی و راز و ڕا دەربڕینە.
ئەگەر تەکنەلۆجیا وا پەلە بکات وەك دیوار
بەندەکانی مێژوو کە ئاماژە جێی زمان بگرێتەوە،
ئیتر حەوجە بە دەم و زمان نامێنێ.

هەواڵنامەی کتێب

22

حەریفی لە کار و پیشەدا پێویستە، بەڵام ئینتما
بۆ کەیس و کێشەش بەهایەکی ئەخلاقی گەورەیە.
ئەگینا دڵرەقی لە درزی بێدەنگییەوە دزە دەکات.

23

شوێپێیکان گەورە بن یان بچووك گرنگ نییە، گرنگ ئەوەیە لەسەر زەمینەیەکی پتەوبێت کە رەشەبا و خۆڵی بیابان نەیسرنەوە. بمێنن و ئاماژە بن بۆ رێبواری تر.

هەواڵنامەی کتێب

24

(سەر بە قوڕ دێنێتە پێکەنین) ئیدیۆمێکی کورد و کرمانجەکانە.گوزارشتە لە بوونی حاڵەتێکی نەشاز و چاوەروان نەکراو کە ئەهلی خەم و کەسەریش ناچار دەکات بەرگی تازێ فرێبدات و پێبکەنێت. ئەوە کرمانجە وایە، ئەی توخمی مەیمون بۆ وا دەکات؟

25

کایـەی کشـتوکاڵ جێگیـری و هەرەوەزییـە، بۆیـە ماکـی چانـد و شارسـتانییە. لـە خـۆڕا نییـە زمانیـش پـڕە لەدەسـتەواژەی کشـوکاڵی. تەنانـەت بـە شرۆڤـەی ئـەم وێنەیـەش دەڵێـن: شـەن و کـەو.

26

بنەماکان راست و دروستن، سەوزەڵانی حەقیقەت مۆتۆربەیان دەکات، نەك بەلارێدا دەیانبات. هەر فەنتازیایەك بە کاربێنیت ١+١ دەکاتە دوو، نەك ژمارەیەکی تر.

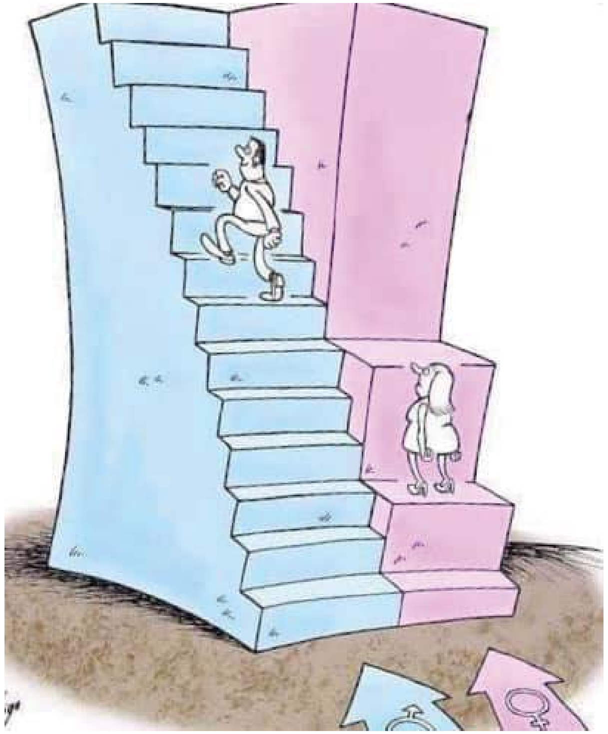

27

فەرهەنگــی نێــر ســالاری دیزاینــی وا کــردووە کــە ڕێــگای خــۆی تەختــەو ڕێــگای ژن دژوار. چارەســەر جیــاکاری ئیجابییــە. بــەڵام زەلامــە بــە هەڵپــەکان دەڵێــن بەشــی خۆشــمان نــاکات!

28

بانێکـە و دوو هـەوا پەندێکـی کوردەوارییـە کـە
گوزارشـتە لـە تـەرازووی لاسـەنگ، گوزارشـتە لـە
پێـوان بـە دوو پێوانـە. وەك ئـەم وێنەیـە.

29

بەشداریکی تەنانەت لاوەکی و لابەلای ڕێرەوی گەشەی تەکنەلۆژیای نوێ نەبووین. لەوەناچێ بەشداریکی چالاکی باش بەکارهێنانیشی بین. ئامازەکان وا دەڵێن.

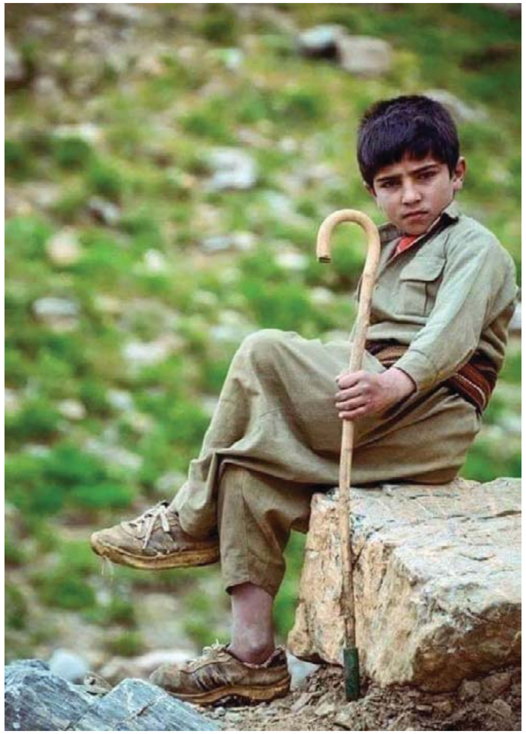

30

ئەگەر کەسێك گەردن کێڵ بێت پێی دەڵێن شا
بە سەپان نازانێ. ئەی ئەگەر سەپانێك لەسەر
عەرشی بەردین دانیشتبێ؟

31

دیوانمـان پـڕە لـە غەزەلـی جـوان، هـەر بـەو کۆپلـەوە نووسـاوین: کەسـێ شـێتانە بـەردم تێبگـرێ مـن بەرقی تێئەگـرم. مەسـەلە خۆشەویسـتی مەحـوی نییـە کـە جوانـتری هەیـە، بـەڵام ئـەوە خـۆش دێتـە گوێـمان کـە پاکانـەی زمانـی زبرمـان دەداتـێ.

32

ئۆلەمپیـادی میللـی یـاری زیاتـری تیایـە، ئەڵقـەی چانسـی بەشـداری فراوانـترە، وەك پێنـج ئەڵقەکـەی پێنـج کیشـوەرەکە نییـە، بـەس داخەکـەم، چونکـە خۆرسـکە قانـون و قاعیـدەی تیـا نییـە. بۆیـە زوو زوو تیـپ هەڵدەوەشـێتەوە.

33

مرۆڤ نابێ سیاسەت لە گەڵ هاورێی خۆی بکات. ئەوە دەبێتە پاشقول گرتن. بەڵکو دەبێ لەگەڵ هاورێدا سیاسەت بۆ ئامانجی هاوبەش بکات. بەوە دەڵێن خەبات.

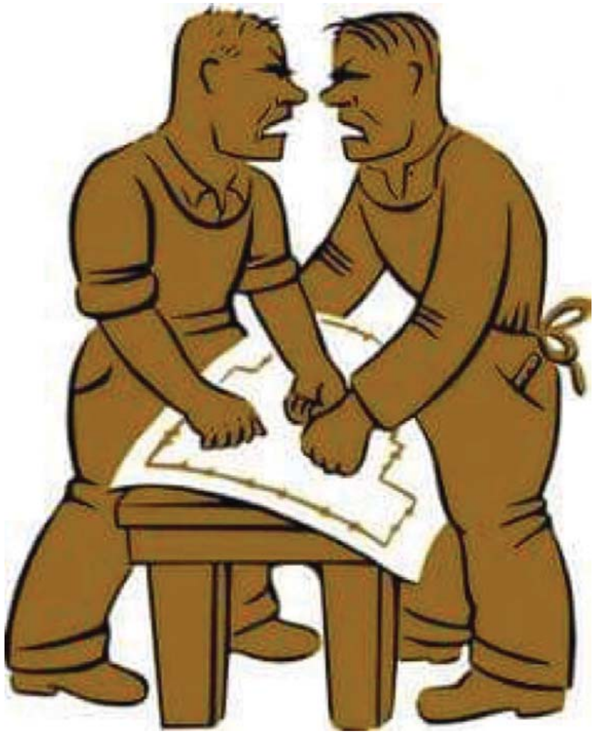

34

تەنانـەت ڕۆژئـاواش ناوبانگـی لەکـەدار بـوو کـە لـە بۆسـنیای سـەردەم ڕاکێـش ڕاکێـش قەومـا. چاوەڕوانی ئارامـی بەتەنیشـت ناسـنامەی نیگـەران و کاتییـەوە، خـۆش باوەرییـە.

35

بێدەنگییەك، بەڵام داهێنەرانە، باشترە لەوەی ببیتە بەشێك لە قیلوقال. لەشاپلن بپرسن تا بە بێدەنگی جوابتان بداتەوە.

36

عەرەب ئەگەر لە شتێك تێنەگا دەیگوت گریكییە، ناخوێنرێتەوە، تورك ئەگەر شتێكی لێ عاسێ بێت دەڵێ شیعری عەرەبییە. راشكاوی هەندێكیش دەڵێی سەروتاری چینییە، تەرجەمەی پێویستە.

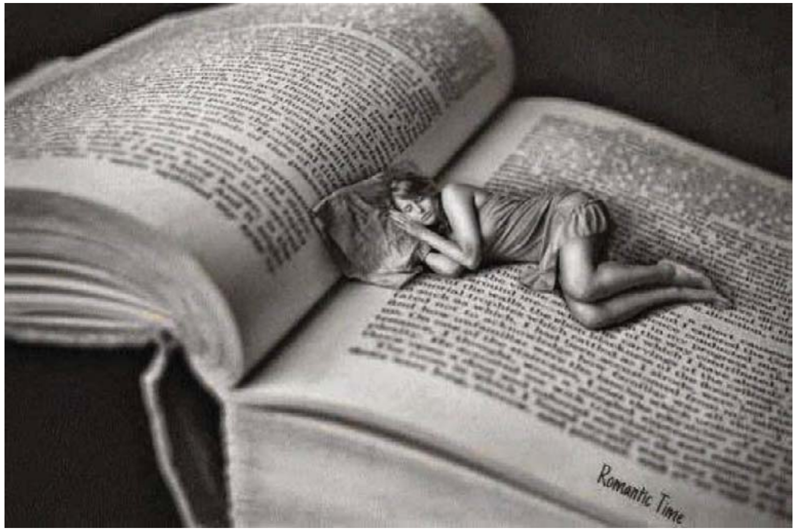

37

کتێبی مێژوو پڕیەتی لەو هێزە مەزنانەی هاتن و چوون و خاوەنەکانیان لێی خەوتن. ئەسکەندەری مەکدونی پێش زاین کەوت و مەنگۆلیاش لە ئیمپراتۆریای جەنگیزخان هەر پەیکەرێکی گەورەی خانی بۆ ماوەتەوە، لە ناو جەرگەی ئۆلان باتوری پایتەختدا.

38

ئاش لە خەياڵێ و ئاشەوان لە خەياڵێ..شۆرباى ڕەمەزان ساردبۆوە، جەژن هات و هێشتا ئايپاتەوانەكان سەرقاڵن.

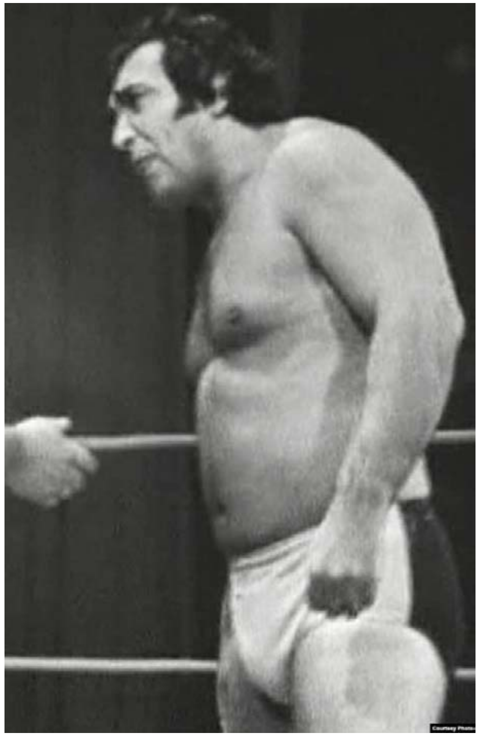

39

هەر دە ساڵ جارێ عەدنان قەیسییەك پەیدا دەبێت و دەکرێتە پاڵەوان. هەموو یارییەکان دەباتەوە و دوایی ئیشەکە سیناریۆ و فشە دەردەچێ.

40

پـارەو پـاوەر و پێگـە وەكـو لـە گۆڕەپانـی ژیانـدا چەپڵـە و هوتافكێشـانیان بـۆ دەكـرێ، لەكایـەی سۆشـیال میدیاشـدا لایـەك و پاڵنـان و پـارەدار كـردن مسـۆگەر دەكات. بۆیـە سۆشـیالیزم لـە سۆشـیال میدیاشـدا تەنهـا خەونێكـی خۆشـەو هیچـی تـر.

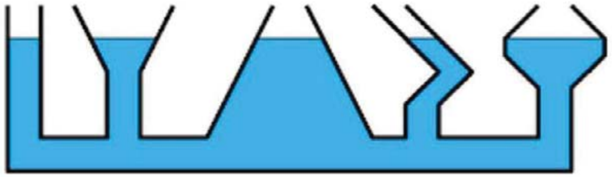

41

پرۆسـەی سیاسـیی لـە وڵاتـی ئێمـەدا وەك ئایكۆنـی لابـوری وایـە، چونكـە بنكەكـەی یەكـە و تێكەڵـە. شـێوەی سـەرەوەی هـەر چۆنێـك بێـت، باریـك یـان پـان، رێـك یـان قۆپـاو، سـەرەنجام ئاسـتی ئاوەكـە چـوون یەكـە.

42

هەندێـك جـار تەكنەلۆژیـای پەیوەنـدی لـە جیاتـی
نزیكایەتـی، مرۆڤـەكان دوور دەخاتـەوە.

43

بەڕێز گرامافۆن تا نیوەی یەکەمی سەدەی بیستیش نازی جوانی دەفرۆشت و کەس نەیدەوێرا بێ بە لایا. نانی شایەر و حیکایەتخوانەکانی بڕی. گوڵی کۆشکی گەورەکان و مایەی ڕەواجی چایخانەکان بوو. وایزانی مێژووی لای خۆی قفڵ داوە. کام ئامێری ئێستا فیزی زلە، با ئەم چارەنوسە ببینێ؟

44

پەشمەك فرۆش وەك زەمبیل فرۆش وایە، با کەسابەتەکەی گوزارشت بێت لە هەژاری و بێدەرەتانی، بەڵام لەرێی دەروێشی و راستی لا نادات.

45

لـە حیکایەتـی قەدیمـدا دایکـە ئەسـڵییەکە دڵـی نایـە زۆر قۆڵـی منداڵەکـە راکێشـێ، چونکـە جەرگـی خۆیەتـی، بۆیـە هەمیشـە دۆڕاوە لەبـەردەم مودەعیـی دایکایەتیـدا.

46

تۆمەت و تەشهیر مرۆڤی سەردەمی هەراسان کردووە. چونکە قەزاوەتێکی یەکلاکەرەوەش نییە، بۆیە کەس رەش و سپی پێ لێك جیا ناکارێتەوە، نالی وتەنی: هەردوو سیان

47

کـە جەمـاوەر هـی تیپـی بەرامبـەر بێـت، یاریـگای خـۆت نەبـێ و حەکەمیـش وەك حەکەمەکانـی جارانی ئاسـیا شـتێ بەرتیلـی وەرگرتبـێ، لـە دۆخێکـی وادا دەرچـوون بەیەکسـانی: سـفر سـفر، بـە بردنـەوە حیسـابە.

48

وەکو هێزی نەرم هەیە، جاسوسی نەرمیش پەیدا بووە کە بۆ بێزارکردنت ئەندێشە و سیپارەی نووسینت دەپشکنێت. مەسەلە کڕینەوەی وەختە پێش بڵاوکردنەوەی بە چرکەیەك.

49

هەوڵبدە بە هێمنی بیرو باوەڕەکانت بچەسپێنی لە جێی ئەوەی بە دەنگە دەنگ بیسەپێنی.

50

ئەڵقـەی پەنجایـە، دەیسـا تیـری ئەمـڕۆ ئێـوە بیهاوێـژن. یـان وەکـو تەلەفزێۆنەکانـی ئەمـڕۆ ئێـژن: مایـك ئـازادە.

51

ئـەوەی بـە منداڵـی بـە دەسـت پـڵاو بخـوات بەگەورەیـی کەوچـك لـە هەمـوو شـتێك وەردەدات، چونکـە ئەدەبـی مامەڵـە لـە ئەدەبـی خواردنـەوەوە دەسـت پێـدەکات.

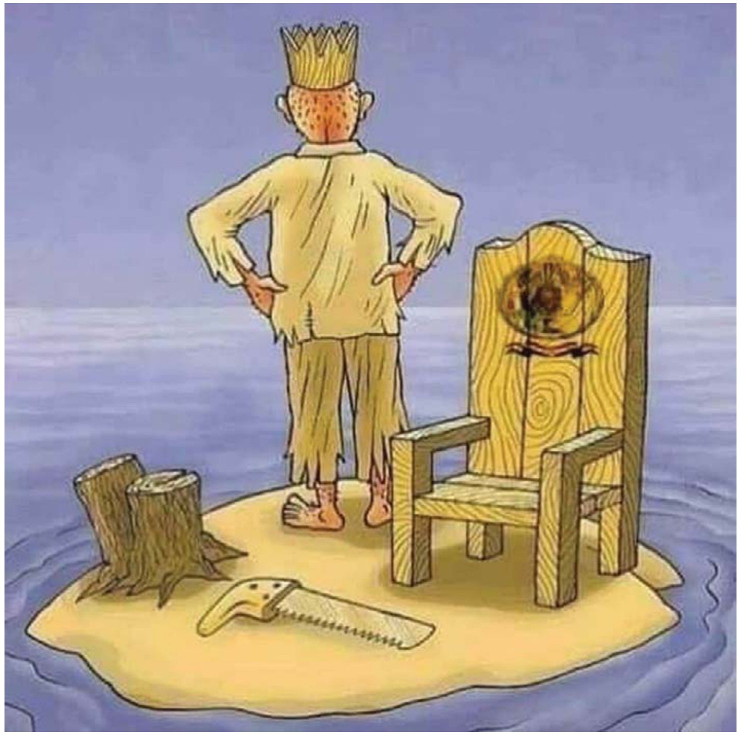

52

پۆستێکی گەورە بە «پۆستێکی» فەیسبوکی بەهەژێ و بتەزێ و بتەقێ مانای وایە ئەو پۆستە لە ئەسڵدا ئەوەندە ڕەگ داکوتاو نییە کە جێی هیوا و پشتوپەنا بێت.

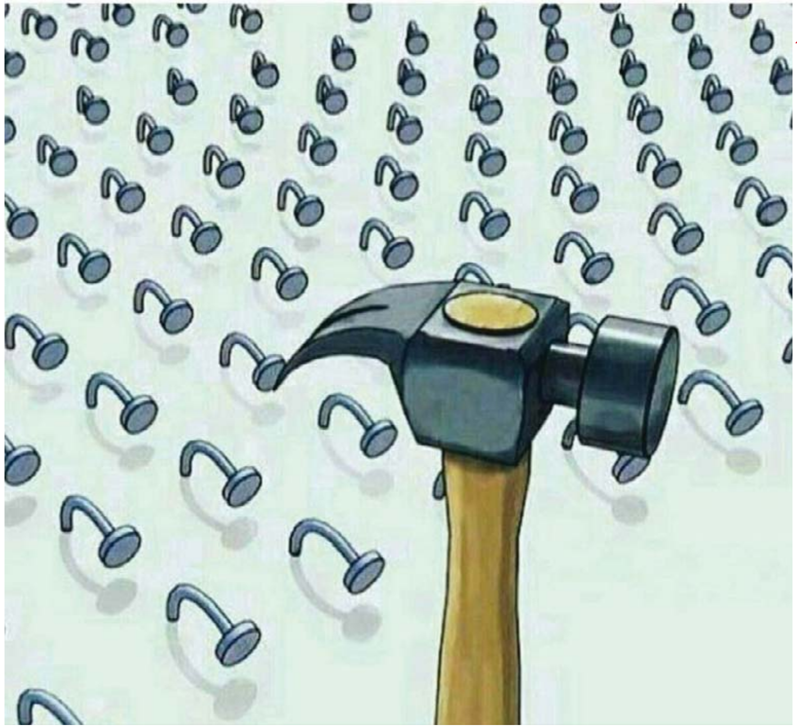

53

وەك گۆرانییە فلكلۆرییەكەی لێ هاتووە:

بزمارەو بزمارە...

بزمار نییە و مێخە.

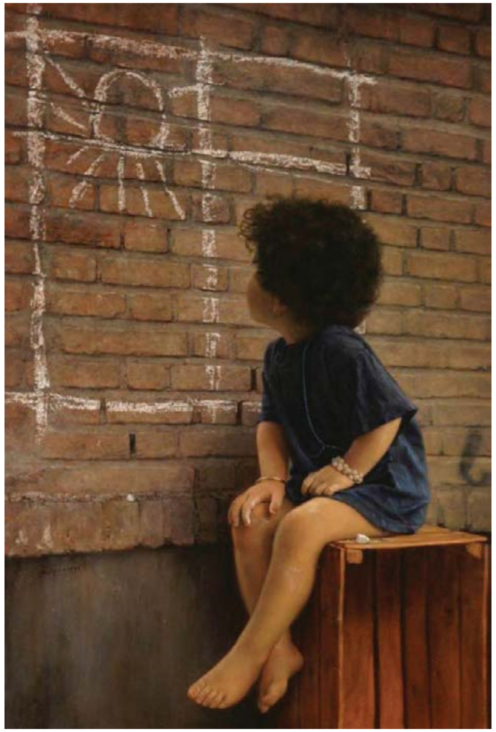

54

کتێبی بیرەوەری هەموو زیندانییەکی خۆڕاگر کورت یان درێژ، نۆڤلێت یان سێینە بێت، هەر سەبری ئینقلابی دەلاوێنێتەوە و ئومێد پەروەردە دەکات. ئەم وێنەیە ئەو کتێبە چڕ دەکاتەوە.

55

جـاران تەزبیـح و کلیـل و دەمانچـە، ئێسـتاش دیلـی دەسـتی ئـەم کەلەپچەیەیـن.

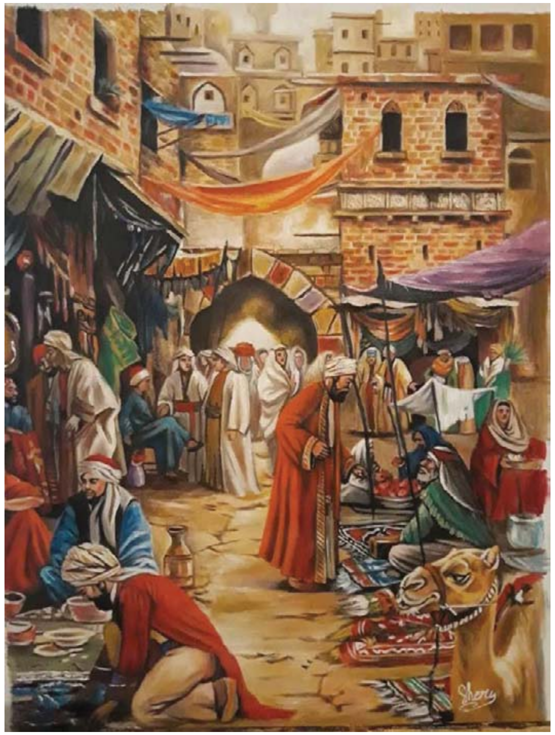

56

توێژینـەوەکان دەڵێـن ژمـارەی چوارینەکانـی خەیـام ئەوپـەڕی ١٢ دانەیـە، کەچـی نزیکـەی ١٢٠٠ی دراوەتـە پـاڵ. بۆچـی؟

مـرۆڤ حـەزی لـە حیکمەتـی زۆرە؟ حـەزی لـە بوختانـە؟ یـان ترسـنۆکە و راز و ئەندێشـەی خـۆی بـە ئیمـزای عومـەر خەیامـەوە تۆمـار کـردووە؟

57

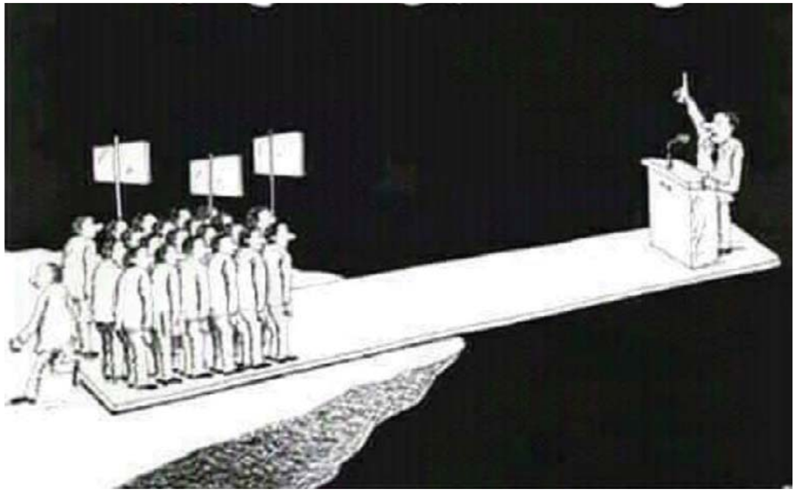

ئەگەر سەنگی گەلت لەگەڵ نەبێت ناتوانیت بە ڕاشکاوی و جورئەت و ئازایەتییەوە هەڵوێستەکانت رابگەیەنیت. چونکە هەر گەل هاوسەنگیت رادەگرێت.

58

حاجی قادر سەد ساڵ پێشتر گوتی:

(سەد قایمە و قەسیدە، کەس نایکڕێ بە پولێ
ڕۆژنامە و جەریدە کەوتۆتە قیمەت و شان)

بەڵام ئێستا غەزەتەچی وەکو ساموراش سەیر
ناکرێ، وەك تیرۆریستێك وایە کە هەر جولەیەك
بکا، دەنگی خشەی دێت.

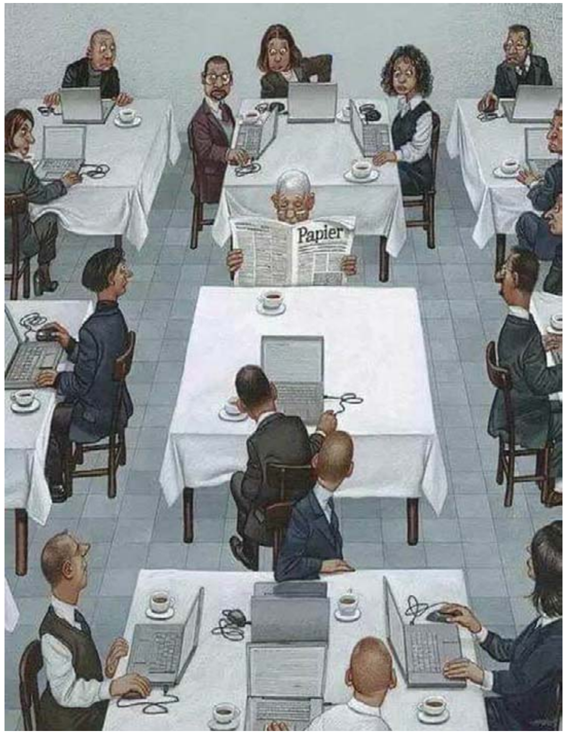

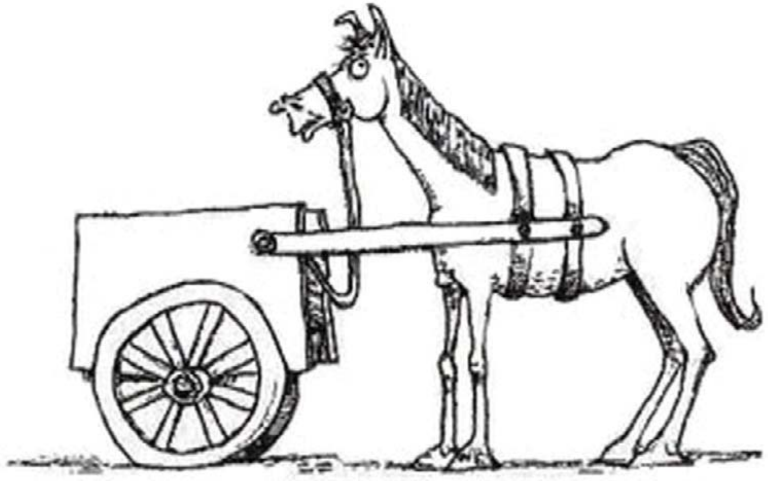

59

دۆزینـــەوەی رێوشـــوێنی ئـــاوەدان و بژوێـــن بـــۆ دەســـتپێکی هـــەر کارێـــك ســـەرەتای ســـەرکەوتن و نیـــوەی رێـــگای بردنەوەیـــە. دەســـتپێك هەڵەبێـــت ئەویـــتر چیرۆکـــی رەنـــج بـــە خەســـارییە.

60

ده تیر جارێك تیرێك بهاوێژه . ئه‌مرۆ مایك ئازاده
و تیری تۆ به ده حسێبه.

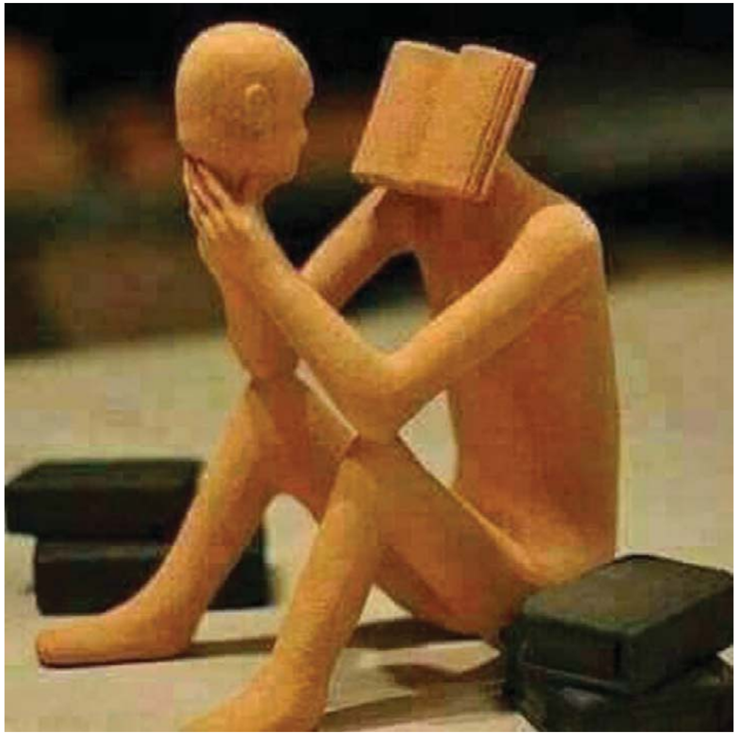

61

خوێندنەوە بە ڕواڵەت بێدەنگی و تەنهاییە، بەڵام لە جەوهەردا دیالۆگێکی ئاوەدانە. دادگا و رەخنە و جێگۆڕکێیە. حوکمی تیا نییە. دانیشتنێکی کراوەیە تا دانیشتنێکی هەمیشە کراوەی تر.

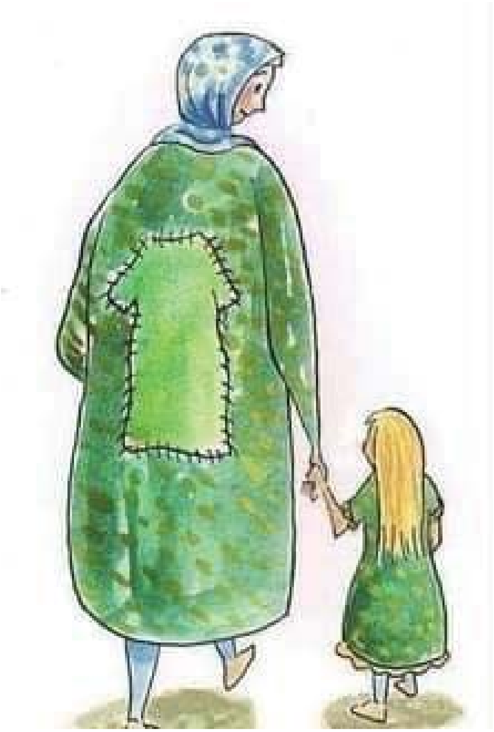

62

دایکێـك نییـه پێرفێکـت و بـێ کەموکـوڕی بێـت.
بـەڵام ئەنـدازەی کەموکـوڕی یـان کەمالـی دایـك
پەیوەنـدی بـە قەبـارەی قوربانییەکانییـەوە هەیـە.

63

خێزانی ئەمرۆ و پەیوەندی کۆمەڵایەتییش گەرموگوری جارانی نەماوە. هەریەکەو لە دونیای خۆیەتی. باعیسی ئەم دابڕانەش شتێکە ناویان ناوە: ئامرازەکانی پەیوەندی کۆمەڵایەتی.

64

دیموكراسی دیزاین كراو وەك دیموكراسی ئاراستەكراوی سیستمە تۆتالیتارەكانە، لە قازانجی ستەمكاران و نەتەوە سەردەستەكانە. وەك «موافچی» زەمانی نوری سەعید.

65

هەندێـك تەنهـا وزە و رەی ڕەسـەنی خـۆی بـۆ سـەرکەوتن و پاشەکشـێ لـە گەمـەی مـار و پەیـژەی ژیـان دەخاتەگـەڕ. هەشـە تەنها بـە ڤیاگرای سیاسـیی هەنـگاوەکان کـورت دەکاتـەوە. بۆیـە زوو هەناسـە سـوار دەبێـت.

66

ئەسپەکەی تـروادە رەمـزە بـۆ دزەکردنـی دوژمـن لـە واقیعـەی ئلیـازەو هۆمیرۆسـدا. دەسـتچێنی دوژمـن قەڵاکـە لـە نـاوەوە دەگـرن. دووبـارە بونـەوەی دیمەنـی ئەسـپی تـروادە لـە هـەر مەملەکەتێکـدا نیشـانەیە بـۆ ئافـات و بەڵگەیـە لەسـەر ئـەوەی خەڵکـی ئـەو مەملەکەتـە مێـژوو بـە چیرۆکـی گـوێ ئاگـردان تێگەیشـتوون. نـەك بــە دەرس و دەور.

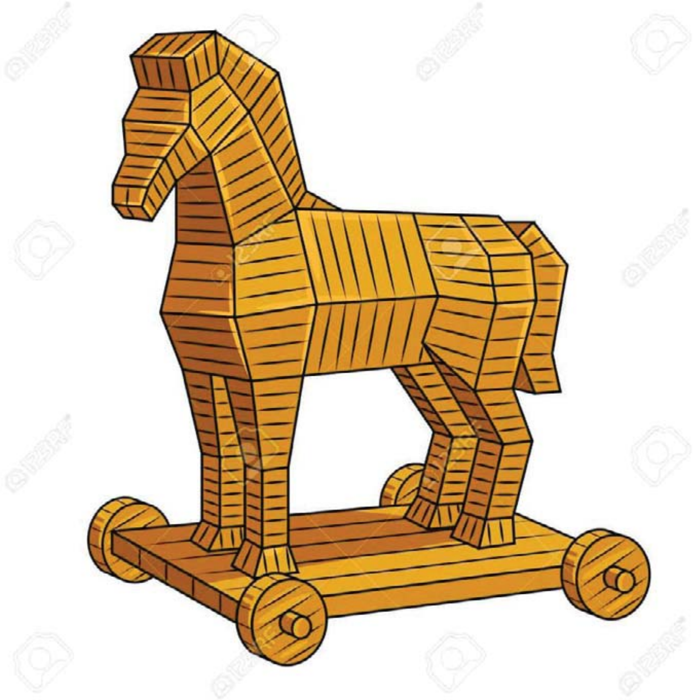

67

نالی لەسەر حاکمی مەعزول دێرێکی هەیە . شێرکۆ بێکەس یەك چامە. کەنەدی سەرۆکی ئەمەریکا کە کورسی بە دڵەوە نەنووسا و تیرۆریان کرد، داخ دەخوا هەندێك خزمەت هەیە هەر بە کورسی حوکم دەکرێت.

کورسی بەڵایە ئەگەر بەهرە و سەنگی نەبێ. سواری سەری خاوەنەکەی دەبێت. هەڵپەی کورسی نەخۆشییە. هیمەتی رۆڵگێران رێی ئاوەدانییە.

68

میدیـا بەشـێکە لـە فـەزای گشـتی هـەر وڵاتێـك. کـە فەزاکـە ئالودەبـوو بـە نارێکـی، میدیـاش بـێ بـەری نابـێ لـە شـێواندنی دیمەنـی راسـتییەکان. بگـرە لەوانەیـە جـەلاد بـکات بـە قوربانـی و بـە پێچەوانەشـەوە.

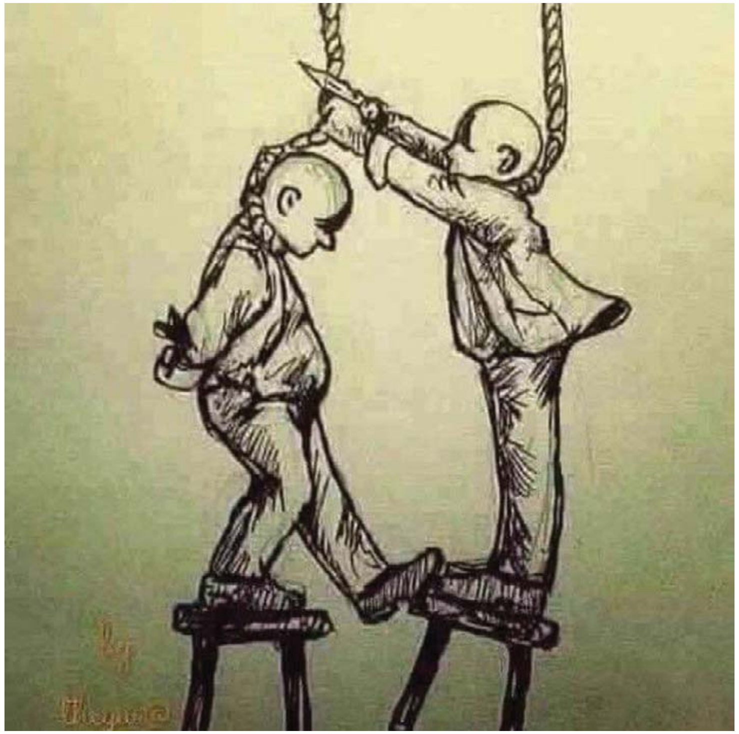

69

ستراتیجی زەرەری خۆ و تۆپینی ساحبی. لەناو نەتەوە نەگبەتەکانا باوە. عومرێکی درێژ و توانایەکی زۆری بۆ خەرج دەکرێ. تا وابێ، ماڵ ئاوا نابێ.

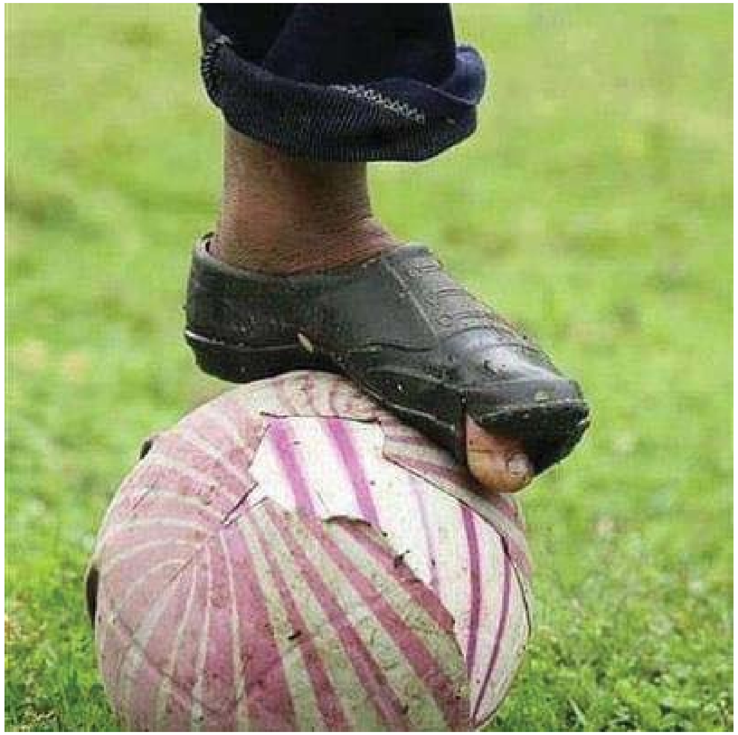

70

تۆپی خڕ بە هەڵبەز و دابەزی خەریکە ئەچێتەوە
سەر ئەسڵی تۆپە خڕەکەی زەوی کە شاعیرەکان
هەزاران بەیت و قەسیدەیان لەسەر بۆ باری
وتووە. هیوای منداڵانی هەژارە تا پێدەگەن. جگە
لە یاریزانی چانسدار سەد هافیلانج و هەزاران
کۆمپانیا لە رەنجی دەخۆن.

71

خەیاڵی فراوان هەموو شتێکی لەدەست دێ. بۆیە پێشینان وتویانە ئەگەر تەشی ڕێس تەشی ڕێس بێت بەکلکی تەوەریش دەیرێسێت.

دەنگەکە دەرنەچووە بەس پێشبینی دەکەم گۆرانی بێژەکە دەڵێت:

ئەگەر بێتەکار سۆزەی گۆرانی
نەچۆڵ دەپرسێ نە ئاوەدانی.

72

لای هەندێك ئەو نانە نانە ئەورۆ لە خوانە. هەندێکیش دەڵێی قەت نانوپیازت لەگەڵیان نەخواردووە، بۆنەتە نانخۆری سفرە دڕ. دەشڵێن راستە نان بۆ نانەوا، بەڵام گۆشت عەزیزە بۆچی بە قەسابی بسپێرین؟ پشیلە باشترە.... مەگەر هەڕ بڵێین بیخە ناو نانێکی گەرمەوە.

73

گۆڵەکـەی مارادۆنـا لـە جامـی ١٩٨٦دا مشـهورترین گۆڵـی قاچاخـە. نـە تەعـدای ئینگلیـز دژی ئەرجەنتین، نـە خۆلەوتانـدن بـە ئەفیـون، نـە چیرۆکەکانـی فۆرمێکـی چەپانەیـان دا بـە نـەداری مارادۆنـا، هیچیان نەبوونـە باعیسـی سـڕینەوەی فێڵـی دەسـت.

74

وزەی پەرتکـەر و تەوەللاکـردن وزە نییـە، بەڵکـو خەرجـی بەهـەدەردراوەو تۆپەڵـە بەفـری تواوەیـە. وزەی کەمەندکێـش بـە پرژانگـی چـاو کۆدەکاتـەوە.

75

ڕەوڕەوەی مێژوو ڕەوتێکە بێ پسانەوە. پشووی تێدەکەوێ، بەڵام ڕاناوەستێ. زامدار و قوربانیشی هەیە، بەڵام هەر دەگاتە جێ. هێندە هەیە مێژوو ئیشی خۆی لەسەر کارەکتەری هیلاك و لادانی کاتی پەك ناخات.

76

کە دڵ شکا گوڵی یەخە، با زۆر جوانیش بێت ناتوانێ قەرەبووی بەختی ڕەش بکاتەوە. ئەو کات بەردەرگاش، وەك ژوورەوە، تەنگ و تاریکە.

77

روو ئەدا کە سێبەرێکی رەش بە ئاسماندا دێ و دەڕوا، وا دێتە بەرچاو کە هەموو دەسکەوتێك دزرابێ، بەڵام کتێبی ژیان هەر مەتن نییە. قوژبن و پەراوێزەکانی دەڵێن: سەبری ئینقلابی وەك سەبری ئەیوب نییە.

78

دڕۆزنـەکان هـەر لـە کارتۆنـەکان ڕۆح سـووك و خۆش مەشرەبـن. لوتیـان جوانـە و ڕەنگاوڕەنگـە. لەواقیعـدا تـڕ زل و سـووکی بـێ ڕۆحـن، لوتیـان دەژنـە هەمـوو شتێکەوە.

79

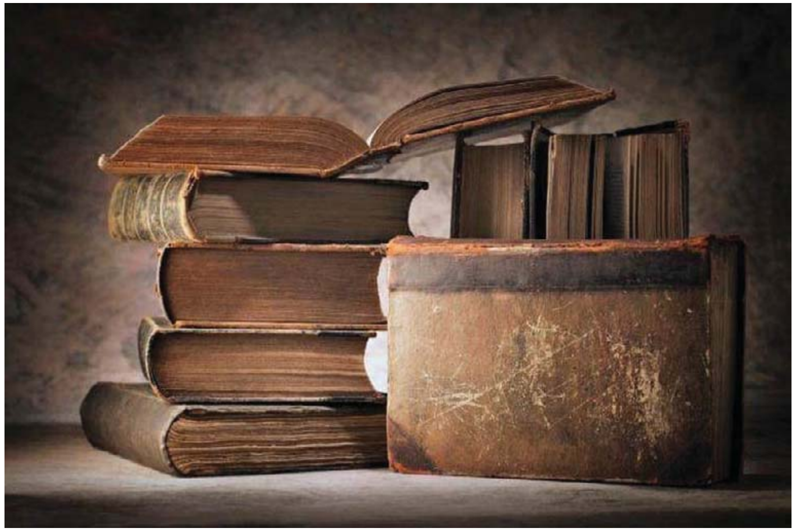

هەرچـی روو ئـەدا تـازە نییـە. رووویـداوە لـە مێـژوو و لـە جوگرافیایەکـی تـردا. کتێبیـش باسـی کـردوون، بـەڵام رەنگـە ئێمـە کـەم حەوسـەڵەبین. بازمـان بەسـەر ئـەو فەسـڵ یـان ئـەم لاپـەڕەدا دابێـت، یـان تەنانـەت کتێبەکەمـان سـووتاندبێت، بۆیـە لێمـان رووودەداتـەوە.

٨٥

هەندێك هـەرزان فرۆشـی دەبینیـن کـە بـە مانـای وشـە نرخێکـی بـەلاش و حەلاشـە. بـاوەڕ ناکـەم کڕیـار خـۆی ئـەو نرخـە کەمـەی پێشـبینی کردبـێ، بۆیـە پارەیەکـی زۆرتـری لەماڵـەوە ڕەچـاو کـردووە.

81

کەموکوڕی خۆیان و ئەحبابیان نابینن. هی خەڵك، با بچووك و کورتیش بێت، گەورە دەکەن و هی خۆیان دادەپۆشن. ئەوانە ڕەخنەگری بە پەرۆش نین، تەڵەکەبازن و پوشی چاوی خەڵکیان لابۆتە کاریتەکەی چاوی خۆیان.

82

جورعەیەك هیوا باشە

نـازم حیکمـەت دەڵـێ ئـەو کتێبانـەم بـۆ بنێـرن کـە کۆتاییەکەیان خۆشـە. مەحمـود دەروێشـیش دەیـوت باشـم، خـۆم لەگـەڵ دژواری و ناخۆشـییەکاندا راناهێنـم. بەڵکـو بەسـەریاندا زاڵ دەبـم.

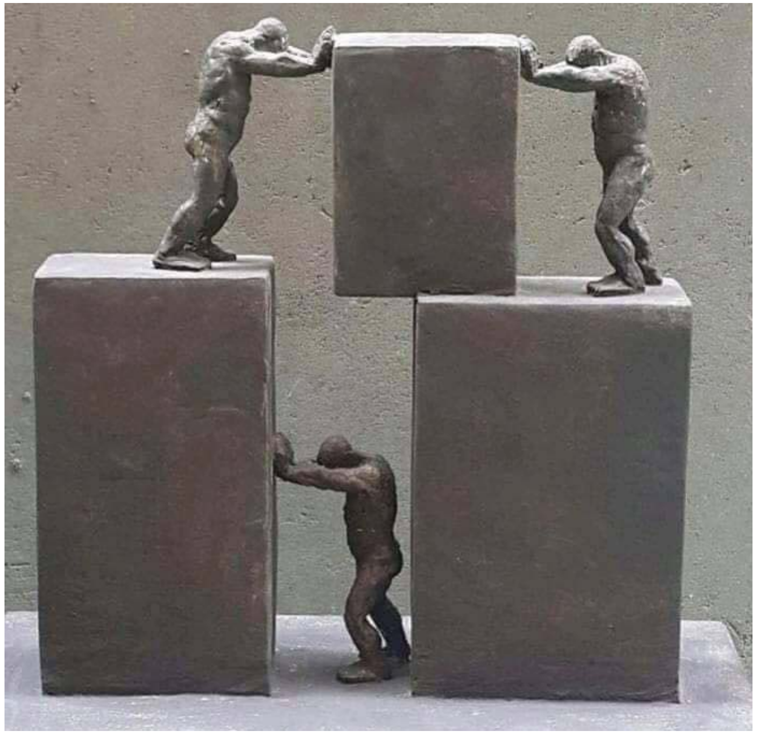

83

پاشقولگرتن سیاسەت نییە، بەڵکو خولانەوەی بەتاڵە کە دەسکەوت بۆ پاشقولگریش ناهێنێ. هەر بزەیەکی کاتی و سەرئێشەیەکی دائیمی بەدواوەیە. دوا جار پاشقولگر وەك مەلەوانی درۆزن کەسی نامێنێ سیاسەتی لەگەڵ بکات.

84

خەیاڵ گرنگە، بەڵام ئەگەر زۆر نوقمی بوویت.
نەك دەخنكێی، بەڵكو سەریشت دەشكێ.

85

فۆتـۆ ناتوانـێ تـەواوی واقیعەکـە بگێرێتـەوە. کـۆی دیمەنەکـە جگـە لـە قـاز شـتی جوانـتری تێدایـە. لەبەر ئەوەیـە هەمـوو وێنەیـەك دەکرێتـە چوارچێـوەوە.

86

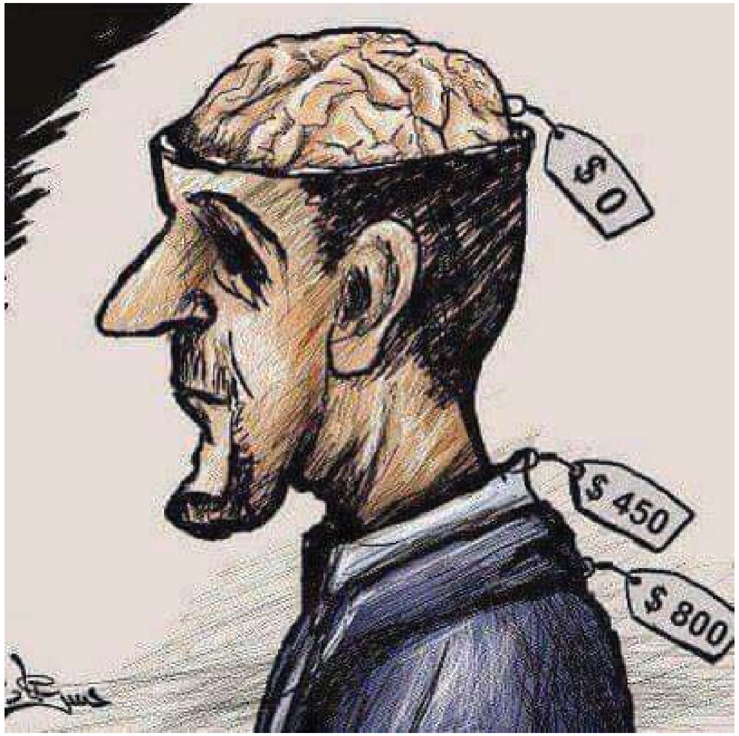

ئەو کەسەی نرخ بۆ فرۆشتنی مرۆڤەکان دادەنێ و پێی وایە هەر یەکەو نرخێکی هەیە کە دەتوانرێ بکڕدرێت. لە ئەزموونی خۆیەوە دەڕوانێت.

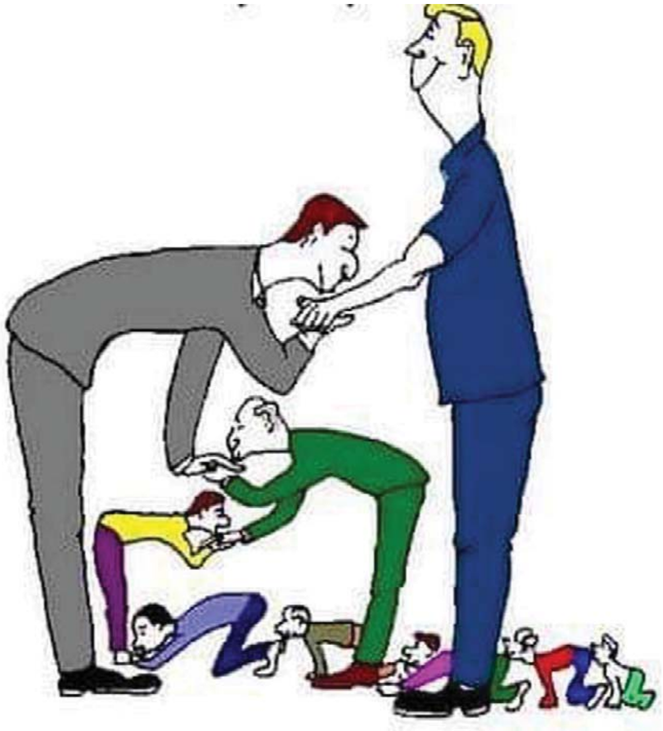

87

کـەس وا خۆشـباوەڕ نییـە کـە نیفـاق و کاسەلێسـی بەیەکجـاری کۆتایـی پـێ دێـت. بـەڵام گەشـبینی و هیـوا بـە سـنووردارکردنی مەسـەلەیەکی ڕەوایـە.

88

پاڵپشت تا ئەو شوێنە باشە دارەڕایی تێپەڕێنی، ئەگینا دەبێتە پاڵدانەوە کە لە کەوتنی حەتمی ناتپارێزێ.

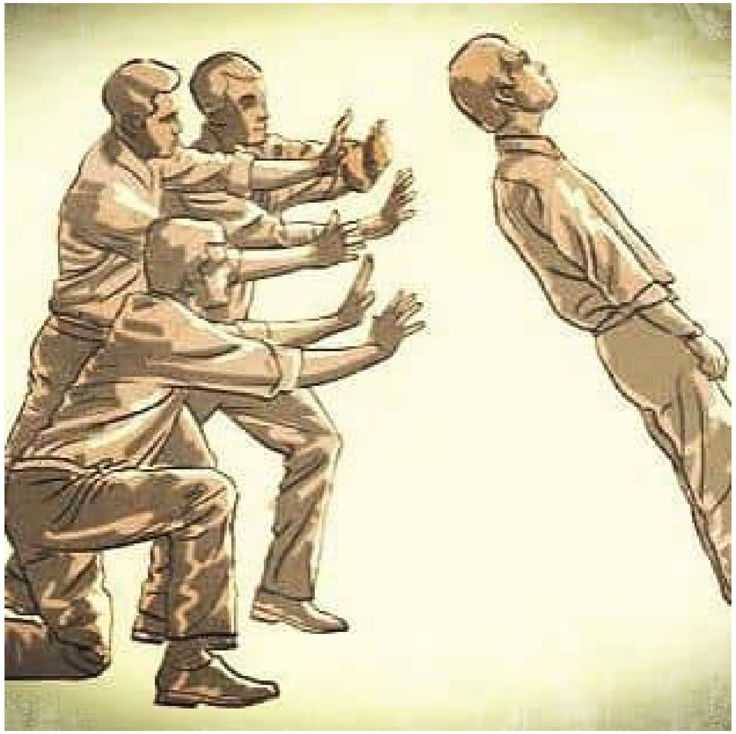

89

بیــر و سیاســەتی خــراپ لەوانــەش ســتەم و فاشــیزم و شــۆڤێنیزم، پێویســتییان بــە پشــتیوانی نییــە، هــەر ئەوەندەیــان بەســە لــە ئاســتیا بێدەنــگ و بــێ لایــەن بیــت.

٩٥

ئەو سەرە هەر بەرز دەبێتەوە و ئەو قەیتانە هەر دەبەسترێت. هەروەها دەشێ ئەو خەنجەرەش بوەشێنرێت. بەڵام دوای هەریەکێك لەو هەنگاوانە ئیتر ئەو دۆستایەتی و هاورێیەتییەی جاران نامێنێت.

91

لـه میسر بەوانـەی سـەری خۆیـان کـز کـردووە دەڵێن حزبـی قەنەفـە. هەشـە وا خـۆی لەگـەڵ دۆخەکـە دەگونجێنـێ کـە بیجامەکـەی ڕەنگـی قەنەفەکـە دەگـرێ. دەنگیشـی هەروەهـا.

92

گروپگەری یانی هەر خەریکی ئەوەبیت بەلەمی خۆت دروست بکەیت، تەنانەت ئەگەر داری کەشتی ناو دەریاشی بۆ ببڕیتەوە. ئیشی ناخوداش هەر وا دەبێ بڵێ: یاخودا.

93

ئـەوەی هەڵپـەی بێـت پێـی دەڵێـن دوو گنـدۆرەی
بەدەسـتێك هەڵگرتـووە کـە دوایـی دەبـێ کاڵـەك بـە
ئەژنـۆ بشـکێنێ. ئـەدی ئـەوەی شـووتی قـاژ بـکات
پەشـیمانی بەچـی بشـواتەوە؟

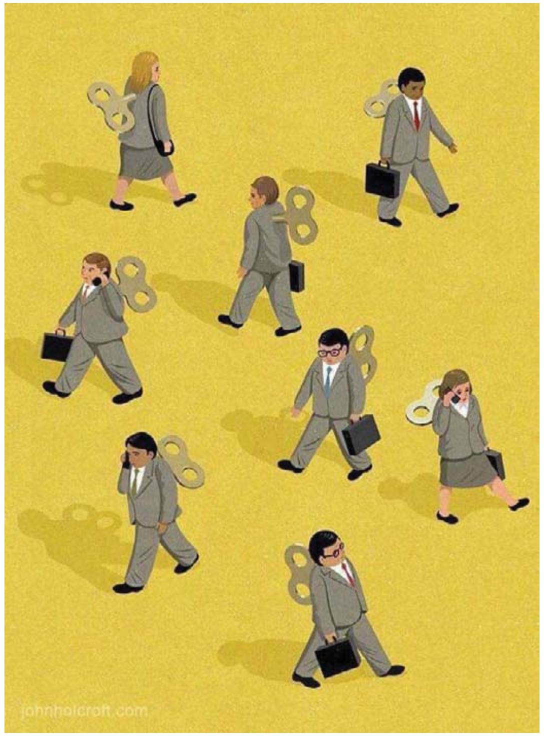

94

مەرج نییە قورمیشکراوەکان بەیەك ئاراستە برۆن کە پێیانەوە دیار بێت. هەر ئەوەندە گرنگە هەر یەکەیان کۆمبەسێکی هەبێت.

95

جوانـی قاوغـی شـقارته نه‌تخه‌ڵه‌تێنـێ. کۆشـکێکی جوانـه کـه یه‌کێکـی ته‌نیا تێییـدا ئینتحـاری کـردووه. ناوه‌رۆکـی به‌که‌ڵـك بڕیـارده‌ره.

96

ماکیافیلـی کـە لەسیاسـەتدا نـاوی بـەدە، لـە حـزوری کتێبخانـەدا وتویەتـی عەتـری بۆنخـۆش لـە خـۆم دەدەم، چونکـە ئەچمـە مەجلسـی مەزنـە مرۆڤەکانـەوە.

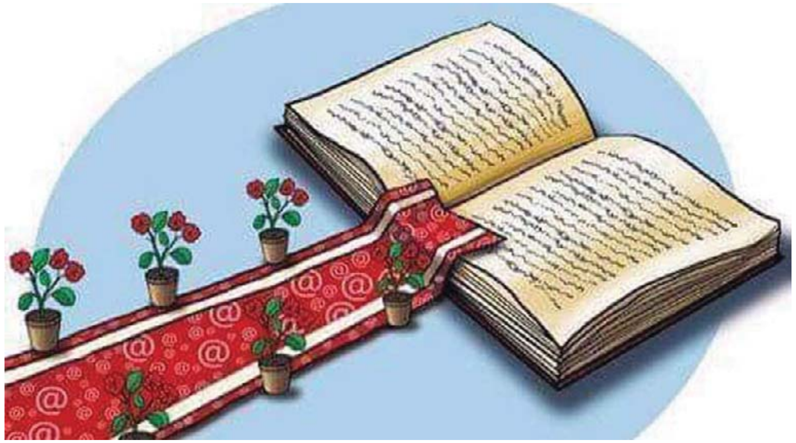

97

وەك كەپسـوولی چارەسـەر دەردەكـەون، بـەڵام لەوانەشـە حەپـی ژەهـراوی بـن. ئەمەيـە پێـی دەڵێـن هـەم دەردە و هـەم دەرمانيـش.

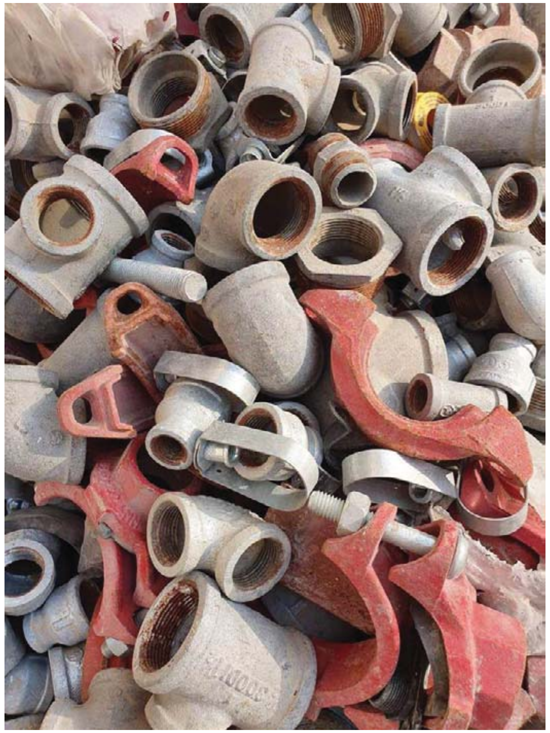

98

توندڕەوەکان وەك جەمسەر بەرامبەر یەك ڕاوەستاون، جیاوازن، بەڵام لەبنەوە ئەشیایان بۆ یەك دەبێ و قەفیسی تەواوکەری یەکن.

99

وێنە دەنگی نییە و مەزەندەی هەیە، پێم وایە
یارۆ بە کەرەکەی دەڵێ: هەر ناوی تۆ بەدە، دەنا
هی دیکەش هەن، هەون.

100

ئەم هەویرە ئاو زۆر دەكێشێ. ئەم گۆشەیەش تیری زۆر هاویشت بۆیە لەژمارە سەد ڕادەوستین. وەك دەگوترێ سەد قەلو بەردێ. سا بەڵكو وەك یەك پاكێچ چاپ ببێ و سا بەڵكو تایتلێكی نوێ بە یەكمان بگەیەنێتەوە؟